СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 182. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 7. серпня 1931. VOL. XXXIX. No. 182. Jersey City, N. J., Friday, August 7, 1931. THREE CENTS.

ПЛЯНУЮТЬ УСТАНОВЛЕННЯ РАДИ ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛУ

ВАШИНГТОН. — Комітет „Чембер оф Комерс оф ди Юнайтед Стейтс" вислав до 200 найвизначніших американських бизнесових провідників квестіонарі, в яких просить їх виказати свою гадку щодо установлення постійної ради, яка реґулювала би працю і бизнес.

В письмі, яке долучено до квестіонаря, піднесено, що переживаємо важкі економічні часи, в яких промислові провідники не виказали дійсного проводу і не вміли зарадити економічній катастрофі.

В самім квестіонарі зазначено, що коли бизнесмени погоджуються на установлення такої ради, як і пропонує проєкт, так хай вискажуться, чи така рада має бути оперта на авторитеті правительства, чи бути висловом кооперації бизнесменів і конґресу, чи опиратися тільки на самих бизнесменах.

ПЕРЕПАЧКУВАЛИ КОЛО 100,000 ЧУЖИНЦІВ ДО АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Секретар праці Док подає, що уряд впав на слід пачкарської банди, яка оперує в Ню Йорку і яка перепачкувала до Злучених Держав за останні роки яких 100,000 чужинців. Пересічно побирала ця банда від особи по $1,850 за виготовлення фальшивих документів.

ПАКТ КЕЛОҐА ПОТРЕБУЄ ДОПОВНЕННЯ.

ВИЛІЄМСТАВН. — В „Інститут оф Политикс" дебатовано над договором Келоґа-Бріяна, який мав поставити війну поза законом. Дебатуючі виказували, що цей договір не повний, бо не означує точно процедури, як напятнувати того, хто спричинив воєнний конфлікт, та як ствердити, хто саме є винуватий у такім конфлікті. Радили доповнити цей договір дорадчим пактом, яким зобовязалисьб держави до взаімних нарад у випадку великих небезпек.

Дехто радив, щоб ініціятиву до таких нарад давав президент Злучених Держав, звертаючися в таких випадках принаймні до 10 держав.

ВАҐНЕР ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО НАРОДУ В СПРАВІ РОЗЗБРОЄННЯ.

ЕЛМАЙРА (Ню Йорк). —Сенатор Роберт Ф. Ваґнер говорив у Жіночім Демократичнім Клюбі на тему роззброєння. Він казав, що в Европі видно по вулицях міст ще забагато офіцирів, котрі побренькують шаблями, щоби можна говорити про успіх у справах світового роззброєння. Роззброєння може спричинити допера загальна народня опінія, яка зрозуміє вагу цеї справи і заявиться проти воєн і зброєнь. Ота опінія і доведе вкінці до дійсних договорів, які принесуть дійсне роззброєння.

ЛИНДБЕРҐ ПЕРЕЛЕТІВ ДАЛЬШИХ 1,115 МИЛЬ.

АКЛАВІК. — Чарлз Линдберґ прилетів над раном до Аклавік з Бейкер Лейк, перелетівши без перерви простір, довгий 1,115 миль. Разом з ним прибула його жінка, яка висилала підчас лету з літака радіові депеші.

Обоє були перетомлені й пішли сейчас на снідання, а потім положилися спати. Коли Линдберґ висів з літака, а було це дуже рано, й побачив Ескімосів, котрі ждали на його прилет, звернувся до них з усмішкою і перепросив їх, що дав на себе так довго ждати і не дав їм спати.

НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ ПРОДАВАТИ ВИНОГРАДНОЇ ЕСЕНЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Вже від довгого часу розписувалася вся преса дуже широко про корпорацію „Віно Сано Дистрибютерс, Інк.", яка займалася продукцією виноградної есенції.

Корпорацію заложено в Каліфорнії й там дозволено на цей виріб. Проти цього виробу піднесли крик сухі, бо казали, що з тої есенції можна дуже легко виробляти вино, та що продавці самі дають купуючим поучення, як це вино робити.

Справа опинилася перед судом в стейті Каліфорнії, але суд дозволив на виріб, бо сама есенція може дуже добре служити для виробу безалькогольних напитків.

Тасама корпорація відчинила тут торговлю в Ню Йорку при пятій евені. Тут зробили на її склеп наїзд прогибіційні агенти і забрали ввесь товар, склеп опечатали, а продавців арештували.

$129,385,000 НА БУДОВУ НОВИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНГТОН. — В буджеті на 1932 рік вложено видаток на суму $129,385,000, призначений на будову нових воєнних кораблів. В проєкті департаменту маринарки кажеться, що ця розбудова дасть роботу тисячам робітників, а кождий виданий цент піде на піддержання промислу й заробітних платень.

ПАЧКУЮТЬ ЗАБОГАТО ПИСТОЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Поліційний комісионер Мулруні каже, що годі боротися з ґенґстерами, коли їм так легко дістати зброю, бо вистарчить переїхатися до Гобокен, а там можуть дістати її подостатком і дуже дешево, бо моряки довозять річно яких 5,000 ріжного роду рушниць.

ЗА УРЯДУВАННЯ В РІДНІЙ МОВІ — ДО КРИМІНАЛУ.

В Янові біля Львова тамошнього пароха о. Михайла-Кушкевича арештовано для відсиджения кари кількох днів арешту, наложеної на нього за те, що все урядування у своїй канцелярії вів в українській мові.

ВИБУХ НАБОЮ, ЩО ВБИВ 12 РОБІТНИКІВ.

У бюрі посередництва праці, яке існує при італійськім конзуляті в Парижі для безробітних Італійців, вибух гарматний набій, який убив 12 робітників. Набій приніс якийсь божевільний, або невдоволений робітник.

ЧИМРАЗ ГІРШЕ.

В червні ц. р. зголошено в промисловому виділі у Варшаві ліквідацію 28 торговельних і 63 промислових фірм.

МУРИНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ.

З бельґійського Конґа (Африка) наспіли вісти, що там вибухнула муринська революція, звернена проти білих людей. Мурини довлять білих і вбивають жорстоко. Кажуть, що причиною повстання є аґітація чорнокнижників, які добачують у культурній роботі Европейців велику небезпеку для себе.

ПОВІСИВСЯ В СПІЖАРЦІ.

Дора Берлер з Чернівців прийшла коло 10-тої години вечером до дому й хотіла ладити вечерю. Коли отворила спіжарку, побачила перестрашена повішеного чоловіка. Самовбивець називається Якоб Ляйнґер, має 75 літ і був перепітим купцем. Є він братом пані Берлер. Коло нього знайдено письма до родини, в яких він просить, щоби продано його річи й зроблено йому похорон. Просить також повідомити про його смерть сестру у Відні. Тіло самовбийця відставлено до жидівської каплиці.

НОВИНА ДЛЯ РИБАЛОК.

Один австрійський горожанин опатентував новий винахід, що заінтересує всіх аматорів риболовства. Є це електрична вудка, подібна до звичайної і зладжена зовсім просто. Рибу, що доторкнулася гачка з мушкою, паралізує електрична течія і дає знати електричним дзвінком. В тій хвилині підноситься шнурок вудки і витягає рибу з води. Вудка ловить кілька риб нараз і ділає механічно, умножуючи обильну добичу.

ОСЕЛЕДЕЦЬ З МАҐІЧНОЮ СИЛОЮ.

Одна акторка в Берліні, йдучи з театру до дому, купила собі вудженого оселедця на вечеру. Але дома роздумала собі й не їла оселедця, а поставила на вікно в кімнаті. Якеж було її здивування, коли до рана оселедець зник. Та ще більше здивування було, коли оселедець у вечер знов був на тім самім місці. Це повторялося два дні за рядом. Третього дня закликала акторка товаришок, щоби й вони бачили цього магічного оселедця. І що показалося? Акторка поклала була оселедець не на вікно, а на жалюзію, й підтягала рано жалюзію разом з оселедцем угору, а вечері спускала його знов униз.

КАРАВАНА ФОРДА В ЧЕРНІВЦЯХ.

Форд уміє й у Румунії зробити собі американську рекляму. Ціла каравана зложена з усяких типів автомобілів і моторових плугів, обїжджає всі міста Румунії. Дня 6 липня прибула Фордова каравана й до Чернівців і була виставлена на площі театру. Стоїть та каравана перед фірмою „Автомоторул", де технічні спеціялісти показують заінтересованим усі здобутки Фордової техніки.

ВІЙНА СУСІДНИХ СІЛ.

На Виленщині посварилися мешканці двох сіл, Кривоноси і Пасинки, за пасовисько і довго з собою ворогували. Конфлікт дійшов до того, що селяни з Пасинок узброїлися в револьвери, кріси, коси і сокири та напали за селян з Кривоносів. Тамті відповіли стріляниною. Згинуло 5 осіб, а багато було ранених.

УБИВ ЖІНКУ.

Гнат Семчук з Поздяча, пов. Сокаль, посварився на дорозі зі своєю жінкою Наталкою і пробив її ножем на смерть. Шукає за ним поліція.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1932.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошування поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зважививши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; вгерть $10.00; осьма часть $5.00; перша й остання сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то носить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких піся ухвали не будеться поміщувати у календарі), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1932 рік, звольть їх прислати на адресу „Свобода" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно просить ся прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свобода" на суму $10.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календарі безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

І ПСИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОДАТКУ.

Місто Кельн у Німеччині підвищило податок на псів. Власники псів урядили одного дня ориґінальну демонстрацію. На головних улицях можна було бачити псів усяких пород з табличками на шиї: Мій пан викинув мене на вулицю. Хто буде про мене дбати? Геть з податком на псів. Через цей податок зїдемо ми ще на пси.

ТЕРОРИСТИЧНІ БОМБИ.

На залізничій стації Осек в Югославії у вагоні, що приїхав із заграниці, вибухла бомба. Вечером того самого дня вибухла бомба у заграничному вагоні на стації Оґулін, а в ночі скоївся третій вибух бомби у вагоні, що приїхав з заграниці до Білгороду. Кажуть, що це демонстрація емігрантів терористів, яких діяльність вибирно в останніх політичних процесах.

ЗА ЗНЕВАГУ РЕЛІГІЇ.

У віденськім суді закінчилася розправа проти 3 артистів, які в театрі відограли пєсу Газенклявера „Подружа звязується в небі". За зневагу релігії тих артистів засудили на 14 діб арешту. Директора театру звільнили від вини і кари.

ГИМНАЗИСТИ ВЛОМНИКАМИ.

До канцелярії одної гімназії в Будапешті вломилися злодії і, розбивши касу, вкрали 3,500 пенґе (коло 600 долярів). Поліція викрила, що вломy допустився учень 8-мої гімназійної кляси, Людиик Дічефі, з двома товаришами. Переконавшися, що не здасть матури, він відступив від іспиту і зажадав від директора зворту заплаченої такси. Вид більшої готівки в касі захотів його до влому. Після грабунку розпочав розгульне життя, яким звернув на себе увагу поліції. Всіх трох учнів арештовано. Слідство викрило, що вони раніше пробували вломитись до одного банку, але без успіху.

ДО ЧОГО ЧАСОМ ПОТРІБНА СЛАБІСТЬ.

Хто тому 10 літ не подорожував по маленьких провінціональних місточках, той не знає, що то є приємність подорожування. Ні переспати де, ні зісти — мука тай годі. Та все таки були люди, яким і слабість в дечім помагала. Раз приїхав до провінціонального місточка один маляр. Було це пізним вечером. Сходив він місто вздовж і поперек, шукаючи нічліґу, та дарма. Аж в одному маленькому готельчику сказав йому дверник, що тільки в одній кімнаті є канапа вільна, але там спить уже старий Жид і якщо він зґодиться його приймити, то добре. Жид зґодився, але зараз-таки сказав: „Я зґідний, пане, щоби ви ночували, але не беріть мені за зле, що я в спаню хроплю". — „Нічого" — сказав маляр — „бо я місячник". Ліг на канапу й заснув як дитина. Коли пробудився рано, застав Жида все ще на кріслі в тій самій позиції. — „Виж мені казали, що ви місячник, я цілу ніч уважав, а ви спали як убитий". „Та на це я вам і сказав, що я місячник, щоби ви цілу ніч не спали й не хропіли". — От бачите, що й така хороба як сомнамбулізм може на щось придатися.

НІМЕЦЬКІ БАНКИ ОТВОРЕНІ

НІМЕЧЧИНА СПОКІЙНА, БИЗНЕС ІДЕ НОРМАЛЬНІШЕ.

БЕРЛІН. — Нині отворено німецькі банки по три-тижневім закриттю їх урядом. Депозитори мають повний доступ до своїх депозитів, але з цього права не користають, як того дехто побоювався. Першого дня по отворенню вложено в них більше, ніж вибрано.

Навіть державний банк „Райхсбанк" виплатив за цей день 10 міліонів марок, а дістав 30 міліонів марок. Положення банків на провінції таке саме, як положення столичних банків.

Спокій громадянства приписують тому, що кождий член німецького народу зрозумів, що поступати тут відповідно до своїх особистих інтересів, значить: руйнувати цілий нарід, а в тому числі й себе.

ОБНИЖЕННЯ ЦІНИ АНГЛІЙСЬКИХ ГРОШЕЙ.

ЛОНДОН. — В англійських фінансових кругах викликує велике враження обниження ціни англійських грошей і факт, що цеї ціни не вдалося англійським банкам піднести, мимо свідомих зусиль у цьому напрямку.

Про причини цього обниження курсували ріжні чутки, поки банк Англії не встановив, що причиною цього упадку була випродажа англійських грошей в Америці.

РОСІЯ НАКЛАДАЄ З ФРАНЦІЄЮ.

ПАРИЖ. — Московські большевицькі ґазети запевняють, що Росії вдасться незадовго добути торгу з Францією та заключити з нею торговельний договір.

Переговори в тому напрямку ведуться вже від довшого часу та незадовго мають уже покінчитися підписанням угоди.

Справу царських довгів, яка все ще є пекучою справою для французьких вкладачів, мають порішити в цей спосіб, що назверх мали би признати засаду, що царських довгів не мається платити, але задними дверми мається винагородити тих, що давали царям позички.

СПРАВА НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКОГО МИТНОГО СОЮЗА ПЕРЕД СУДОМ.

ГАҐА (Голяндія). — Постійний Суд Міжнародньої Справедливости вже виготовив до вирішення справу митного союза між Австрією й Німеччиною, яку йому передала Рада Ліґи Націй на останньому засіданню.

НІМЕЦЬКІ МІНІСТРИ ВИЇЗДЯТЬ ДО РИМУ.

БЕРЛІН. — Німецький канцлер Брінінґ та міністер заграничних справ Курціюс виїхали до Риму на конференцію з італійським урядом.

Перед відїздом Брінінґ заявив, що він має на меті економічне й політичне уздоровлення Европи. Німецькі ґазети дивляться на його подорож всіляко. Проти конференції виступають крайні націоналісти.

У цьому з ними годяться шовіністичні ґазети Франції, які бачать у подорожи німецьких міністрів закріплення воєнного союза між Німеччиною, Італією й Австрією.

АМЕРИКАНСЬКА БАВОВНА ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Представники американського уряду почали переговори з великими бременськими фабрикантами бавовняних виробів про доставу американської бавовни за довгореченцевим кредитом після недавної оферти президента Гувера.

Покищо до умови ще не прийшло, бо німецькі фабриканти не годяться на те, щоби вже нині встановити ціну бавовни, яка буде доставлена аж в будучности.

КЛОПОТИ ОРХЕСТРИ З КАПЕЛЬМАЙСТРОМ.

БАЙРОЙТ (Німеччина). — Велика орхестра, що приготовляється до святочного концерту в честь відомого німецького музика Ваґнера, має тяжкі переходи зі своїм капельмайстром Артуром Тосканіні, що не так давно мав клопоти з фашистівським урядом в Італії.

Підчас проби, приготовляючої орхестру до святочного концерту, гра орхестри вдатила капельмайстра до такої міри, що він поломив батуту та покинув салю. Треба було аж просьби вдови Ваґнера й великих співаків, щоби він вернувся. Та коли він вернувся, орхестра не зявилася, бо була ображена поступком капельмайстра. Треба було їх просити вибачення, і аж тоді вони зґодилися грати. Тепер уже всі складають вину за загальне поденервовання на кепську акустику салі та на напруження наслідком ціло-тижневих проб.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mall Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКИЙ НАРІД НА РОЗДОРОЖУ

Німецький нарід станув ще раз перед великою крізою, яких доля останніми роками йому не щадила. Має він розвязати незвичайно трудне питання народньої господарки. Німецька держава гнеться під тягаром заграничних довгів, плачених аліянтам-побідникам титулом воєнного відшкодування. Непосильні відшкодування підорвали її промисли й торговлю, довели її майже до руїни. Щоби її ратувати, Америка запропонувала тимчасове відложення плачення довгів, але ці заходи повалила Франція, відвічний ворог Німеччини.

Коли не вдалися заходи чужих держав піддержати Німеччину, надія Німців на можливість ратунку впала ще нижче. Стали вони тоді прислухуватися до очайдушних рад, вирекшися раз на все плачення воєнного відшкодування. Шепчуть це їм з одного боку комуністи, а з другого боку фашисти Гітлера.

Та холодні провідники Німеччини знають, чим це може скінчитися. Коли Німеччина виповість довги, Франція поведе екзекуцію, себто окупує частину Німеччини. Німецький нарід мусітиме перенести нову обиду національної гідности, або зірватися до протесту. Протест при воєннім приготуванню окупантів, а неприготуванню Німців може легко покінчитися невдачею. Тоді окупанти займуть ще більшу частину німецької території. Це ще більше влютить Німців, та може привести до справдішньої війни між Францією й Німеччиною. Війна не дасться зльокалізувати: за Францією стануть певно держави-льокаї, яких Франція тепер зброїть. За дішньої війни між Францією й Німеччиною. Війни може перемінитися в загально-европейську, а то й у світову. Німці можуть її програти знову. А на них можуть тоді наложити знову вину за війну та відшкодування коштів.

Тому Брінінг, німецький канцлер, кличе Німців до поміркування, спокою та здорового розуму. Радить він Німцям не горячкуватися, бо в цей спосіб ніяких питань не можна рішити. Остерігає він далі Німців перед критикоманією. В тяжкі народні переходи, каже він, легко звести всю роботу на критику кождої партії проти всіх інших. Та критикою, каже він, роботи не зробиш, а тільки працею. Уряд пробує вратувати Німеччину без допомоги заграниці. Уряд показує Німцям, як це робити. Дехто може використовувати похибки уряду, щоби завалити всю роботу Німеччини. Брінінг каже, що уряд не є непомильний. Він може робити похибки. Але не втому річ, щоби похибок не робити, а в тому, щоби кождий робив так, як може в даних обставинах зробити найкраще.

БЕРНАРД ШО КАЖЕ ПРАВДУ, АЛЕ НЕ ТАК

До Англії вернувся з радянської Росії Бернард Шо, письменник, соціяліст і „комуніст ще до того часу, як родився Ленін", так він про себе говорив у Росії. Тепер він розповідає з захопленням про „великий експеримент" у Росії, що провадять там большевики. Дійсно, великий експеримент, з ряду тих „експериментів", що вже не раз на терені бувшої Росії переводили ріжні варвари завойовники, ріжні царі Івани Грізні, Малюти Скуратови, Петри Великі, Павли Перші, Аракчеєви та безконечні числом ріжні самодури й божевільні правителі Росії та їх посіпаки. Це правда, що Сталін, як один з черги тих „славних експериментаторів", також твердо й уперто провадить свої експерименти.

Правда й те, що ті старі варвари, сатрапи й гнобителі завжди мали своїх вихвалювачів, що складали на честь їх великі поетичні твори, писали їм похвальні статті, словом: скрізь старалися вихвалювати їх і плазом розтягалися, боронячи їх „великі експерименти". Бували всякі часи й бували всякі люди: були й страшні кати, були й ті, що оспівували їх „доброзичливість". Були такі, що нищили цілі культури й „цивілізація та фізично вигублювали народи, були й такі, що назвали їх великими „реформаторами", будівничими „нового життя". Отже не дивно, що й большевики знаходять також і для себе тих, що готові розтягнутися плазом перед народом, щоб лише вихвалити їх.

Бернард Шо вернувся з Росії й говорить, що все там знаменито, все там чудово, що навіть „їсти там є багато й всього, бо він дуже добре їв". Шо Бернард Шо дуже добре їв і що йому їздилося знаменито в царських вагонах та в царських автомобілях, то про це не може бути й сумніву. Колиб він сказав, що він їв добре, що він жив там знаменито, що з ним большевики поводилися, як льокаї зі своїм паном, то тоді це булаб чиста правда. Але коли Бернард Шо говорить, що для всіх там рай, що всі там добре їдять, що зі всіми большевицька влада поводиться так, як з ним, то тут він сказав неправду. По своєму власному досвіді короткого перебування в Росії говорити загально Бернард Шо може лише так, як говорили три сліпці про слона. Один з них зловив за хвіст і сказав, що слон увесь покритий густою щетиною, другий узяв за черево й рішив, що слон має гладеньку шкіру й без волосся, а третій пощупав за іклу й заявив авторитетно, що слон такий твердий, як кістка. Отже всі вони сказали правду про свої вражіння, але зберехали про цілого слона, бо, вхопившись лише за його кінчик, відразу склали присуд про цілого слона.

На такого сліпого похожий не лише Бернард Шо, але й ті всі інші знамениті й маловідомі гості, що їздять в Росію, щоб подивитися на неї крізь окуляри комуністичних чекістів. Це все зрячі сліпці, від яких годі правди добитися й годі їх переконати, де лежить правда.

Отож, колиб Бернард Шо не їздив у комуністично-царських вагонах та не вештався по ріжних царських палатах і не бенкетував на „царських" бенкетах, уряджених комуністами, а побув у Росії хоч з пів року та пожив серед населення, побув би серед робітництва, на селах і т. п., тоді він побачив би щось інше. Він тоді довідався б, що в Росії нічого їсти не можна дістати без дозволу комуністичної влади. А коли що-влада видає, то в скількости такій, щоб лише не вмерти з голоду. Колиб цього влада не робила, то тоді не булоб їй чим годувати комуністичних гостей таких, як Бернард Шо, тоді не булоб що вивозити за кордон для годівлі німецьких чи англійських свиней і т. п. Він тоді довідався б, що коли що пощастить десь купити, то треба платити 10 рублів за фунт солоного масла, 3 рублі за фунт хліба, треба платити 120 рублів за погані черевики й 250 рублів за жебрацьке убрання.

Колиб Бернард Шо не був гостем комуністичних величностей в Росії, тоді він може знав би, що там населення обтяжене податками на комуністичні експерименти, яких ніколи не платили навіть кріпаки своїм панам у найгірші часи кріпацтва. Тоді Бернард Шо довідався б, що селянство, крім податку натурою, мусить платити також податки за свій ремanent, податок за коней, коров, овець, дріб, навіть за собак. Він би тоді знав, що побіч усіх посередніх податків робітництво й селянство платить також безпосередні податки в вигляді ріжних „добровільних пожертв", ріжних „добровільних державних податків", ріжних збірок на всілякі комуністичні самодурства, що Шо називає комуністичними експериментами.

Колиб захотів великий письменник, соціяліст і „комуніст ще до народження Леніна, Бернард Шо, зацікавився національною народною освітою, то він тоді побачив би, що всім міліонів Українців, які знаходяться в Росії поза межами радянської України, не мають там своїх шкіл, не мають своїх національних театрів, державне російське видавництво не видає для них українських книжок, журналів і газет, а податок з них тягнуть однаково, як і з інших. Бернард Шо побачив би, колиб цікавився й хотів дізнатися правди, як живеться ріжним національностям в Росії, про страшний національний гнет супроти Українців та інших національностей, що мають у Росії свої державно-національні, або територіяльно-національні аспірації.

Та для „комуніста" Бернарда Шо це не цікаво й не треба знати. Йому лише треба було зробити приємну прогульку по цвинтарищу бувшої Росії, щоб потім вихвалювати своїх однодумців-комуністів. Цікаво, чи Бернард Шо також похваляє комуністичний експеримент з міліонами розстріляних в чека, засланих на Соловки, в Сибір, замучених голодом і пошестями нещасливих жертв комуністичного експерименту? Чи він також на себе захоче взяти моральну відповідальність за ті страшні переживання міліонів жертв кривавого божевільства, яке виявили хвалені ним комуністичні експерементатори? Коли так, то тоді буде закінчений образ цього великого світового хвалька й претендента на великого гуманіста.

СЛУШНИЙ ДОКІР

У 75-тім числі львівського „Нового Часу" (з 10. липня б. р.) читаємо ось-таку статтю п. з. „Недостачі нашого життя. Лихим прикладом руйнуємо працю нашої школи":

Є в році один найкращий день: Свято Матери. Святкують його в цілім культурнім світі. Вся дітвора всіх культурних народів віддає поклін матері, яка своїм пожертвованим для дитини заслугує на найвищу пошану. І не тільки дітвора, але ціла суспільність у той день вшановує ту, що їй імя: Мати.

Коротка репортерська згадка в останньому числі „Діла" й „Нового Часу" про свято Матери, влаштоване дітворою „Рідної Школи" в Бережанах дня 21-го червня ц. р., не звернула може уваги читачів та не викликала ніяких глибших рефлексій. Але хто прочитав, що саля світила пусткою, хто зблизька обсервує наше життя і його всі прояви, тому насуваються дуже сумні рефлексії. Ось діти бережанської „Рідної Школи" загріті своїми вчителями, виховниками, влаштовують таке свято. Жовті афішки з мурів міста, а парох в церкві проголошує про це громадянству — поліція забороняє першої неділі, свято відбувається на другу, що теж немало причиняється до агітації в користь свята — думалося, що мала саля „Надії" не помістить усіх матерей, які прийдуть у той день між діти, щоб приняти від них слова пошани й любови. Думалося, що крім матерей прийдуть і інші громадяни, щоб разом з дітворою возвеличити їм своєї мами, віддати поклін рідній мамі... Думалося...

І ось година, в якій назначено початок. Зійшлися діти. Ждуть „громадянства". Цілу годину. І дивно їм. Старші виглядають від них точности — а самі? Ні!... це не те!... Їх таки нема... На салі ледви кілька осіб. Зачинають. Учителька виголошує промову. Говорить про велике значіння матери; про те, як цей день святкують Американці, як святкують його в цілім культурнім світі, що про маму казав Шевченко і всі генії світа — і як ми, Українці, йдучи з духом часу й за красою великого клича „поклін матерям, вихowникам націй", доцінюємо його значіння. Слухають діти, слухають й я цих слів, а моє серце пронизує і сором і біль. „Приходять гіркі думки. Кому ті діти вискажуть пошану? Кому кинуть до стіп квитицю своїх скромних квітів зусиль? Колиж наші матери й усе громадянство зрозуміють свою гідність і доростуть до рівня культури Американців? А дальше — після дитячої вистави, після щебетання дітей, молитви дітей — сирітоk, танку метеликів і прегарних декламацій і співів — повіяло ледовим сумом. Бунтується душа. За що, чому ці діти такі опущені? Чому нема їм опори й піддержки в їх власній суспільности? Чому не прийшли сьогодні матері — жінки? Чим властиво цікавляться жінки, якщо не цікавилися імпрезою, влаштованою саме в їх честь? Чи можна подумати, щоб Свято Матери відбулося без матери? Яка наруга, який глум. Який біль завдали вони тим нашим наймолодшим, нашим дітям! За що? За те, що вони серця свої хотіли їм отворити? Невжеж це можливе в інших народів?

Після вистави, дома, цілує свою маму донечка маленька, пеститься коло неї тай каже: „Мамочко! Яка ти добра, що ти сьогодні була там... а так багато не було... А скажи: чи я добре відіграла свою ролю? Я так її вчилась. Ми всі так знали свої ролі, що й підповідати не було треба. І мало хто чув... А скажи мені, мамо, чому так мало було людей? Може ми негарно грали?... Чому не прийшли всі? Всі... А нам учителька казала, що всі мами прийдуть — і всі, в кого була мама... Чи є може люди, в яких не було мами? — або може ці люди не люблять своєї мами? Чому їх мама не така добра як ти?..."

Душа дитини терпіла. Незаслужено. Не за себе. За загал дітей. Зроблено їм кривду. Довелося їм тяжко переживати день „Свята Матери". За що? Де ми? Куди прямуємо? Чи не досить, що самі жиємо у безділлі з дня на день, не захоплюючись ніякими загально-світовими течіями, але ще й нашій дітворі відбираємо охоту до праці, запал до всяких починань? Мусимо зрозуміти вже раз, що дім, суспільність і ціла нація мусять стануть у допомогу й піддержку нашій школі, яка підготовляє наших дітей до громадського життя, до майбутности нації. Чи не є обовязком старшого громадянства підтримувати всі зусилля нашого вчительства в напрямі доцільного виховання нашої дітвори? А коли своєю байдужністю, нехіттю, чи браком заінтересовання паралізуємо виховні зусилля нашої школи, то скажіть, прошу, до чого дійдемо?

Одна з матерей.

В. Будзиновський.

ТРИ ПОКОЛІННЯ

(Свобідно за Купером)

(15)

Сабарай відкинув петлю, якою до човна був присилений човен Андрія, і потис гребками.

— Лишіть се! — Андрій крикнув за втікаючим від нього човном. Можуть побачити вас з берега, або й з села. Як донесеться до Жулицького, то він мусить держатися закона.

Оба мисливі неначе не чули тих перестороr. Між човном і оленем було вже не більше як пятьдесять ліктів. Капій взяв у руки рушницю і досипав свіжого пороху. Подумавши хвилю, поклав рушницю назад на лавку і сказав, беручи у руки шнур:

— Спіймаємо його живого.

Човен наблизився до оленя так, що петля, кинена Капієм, вхопила роги.

— Лишіть його, бо буде біда! — кричав Андрій, підпливаючи до них.

Перестoрога прийшла запізно. Капій нахилився і вода коло оленя почервоніла. Капій пробив оленя ножем.

— Не скажу, що ми мудро зробили, — Капій ворkoтів під носом — та сталося. Як ніхто не видів, то не буде клопоту.

Капій і Сабарай витягли оленя з води і перекинули поперек через човен.

— Видіти могли дві пари очей — сказав Андрій. — Бачите там під Кандибою біле вітрило? Там сидять Варка з Ольгою.

Капій почухався в потилицю і сказав:

— З тими дівчатами можна побалакати. Як їх попрошу, то не скажуть нікому. Відвеземо оленя до хати і я зараз сяду на душогубку та піду до них.

— Вони казали мені, що човен може лишать при березі і будуть вертатися пішки лісом.

— Нехай! Я й у лісі знайду їх.

Оба човни звернулися до берега. На березі дожидали їх собаки.

— Псів тягнуть за собою ремені, — замітив Капій. — Олень мабуть перебігав попри хату. Собаки так рвалися до нього, що повідривалися.

Сабарай, котрий перший вийшов на беріг, глянув на ремені і крикнув:

— Їх хтось повідрізував! Ремені не урвані, а врізані. Як то могло статися? Чому собаки були би не дали приступити до себе.

Сабарай побіг під хату. Обійшов її і побачив чужі сліди. Ідучи за ними, обійшов присадок, під яким були буди собак і вийшов аж на платформу над будами. Вернувшися, сказав:

— Андрій бачив тут Футрика. Се очевидно його робота. Сліди ведуть аж на скалу над будою. Відтам він хіба ножем, привязаним до патика, поротинав ремені. На скалі він спущених собак не боявся, бо собаки на ту скалу не вискочать. На добавок надбіг олень, отже собаки пустилися за оленем.

— Несіть оленя до хати, — сказав Капій. — Я сідаю на душогубку і їду до дівчат.

Дівчата цілком не потребували гребти. Човен, посуваний вітром, плив поволи та дівчата мали час. Коли причалили до берега Кандиби, Варка здоймила полотно, скрутила і привязала до щогли. Човен привязала до прикорня і обі вийшли на беріг, та посідали на скалі. Пес вискочив за ними, ляг коло них. Сидячи на камені, гляділи на озеро. Вони бачили пригоду з оленем. Не видів, щоби хто стріляв і стрілу не чули, отже здивувалися, що оленя витягають з води і кладуть на човен. Не доміркувалися того, що Капій оленя заколов.

На олені ще не вільно полювати, — промовила Варка. — Батько все потерпав, що на його клопіт ті старі мисливі знехтують закон. Батькови було би прикро карати їх, та мусів би. Може кромі нас ніхто інший не видів, що вони провинилися. Як вернемося, то нікому не розкажуй про те, що ми тепер бачили... Ходім з ліс!

Пішли поволи плайком вгору і вийшли на ширшу доріжку, якою, взявши на ліво, можна було вийти з ліса і з Кандиби зійти на долину, поза хатою Капія. Відтам, де плай зійшовся з доріжкою, був гарний вид. Там хвилю посиділи і пішли далі. Нараз Ольга станула і хвилинку наслухуючи, сказала:

— Там, праворуч, неначе би плакала дитина. Не чуєш нічого?

Варка собі стала наслухувати і відповіла:

— Справді, дитина вейкає. Відки тут могла взятися дитина? Кірбич парубок і його помічники парубки. Бодай я не чула, щоби котрий з них був жонатий.

— Може в останніх днях гриняв якого нового помічника з родиною.

— Хіба... Алеж та дитина дреться!... Ходім туди, бо то може яка хора і потрібна помічі?

Звернулися в сторону, відки до них доходив плач.

— А йому що? — Ольга спитала, показуючи на собаку. Твій Медвідь собі дитини? Нїжився і вискалив зуби.

Медвідь вдивлявся в глибину ліса і зтиха гарчав.

— Що він бачить, чи вітрить? — Варка спитала, обертаючися до стовпу за нею Ольги.

Побачила Ольгу з витягненою рукою і очима тривожно вліпленими в ту сторону, в котру задивився пес. Глянула й собі туди і затрусилася. Побачила на дереві рися, що грізними очима глядів на них.

— Втікаймо! — Варка шепнула, хапаючи Ольгу за рукав.

Коліна Ольги зігнулися і вона на зімліла впала при ногах Варки. Медвідь висунувся перед них, припав до землі і вискалившись зуби, зорко слідив за рухами рися. Час до часу грізно гарчав. Маючи перед собою таку оборону, Варка припала до Ольги та стала розстібати горсет. Підвела очі, бо Медвідь загарчав сильніше. Вона обледеніла. Аж тепер добачила, що на дереві двоє: стара і молоде. Молоде зіскакувало з галузи на галузь, зіскочило на землю і підійшло до Медведя. Медвідь наїжився ще більше, вхопив необачного, бо молодого кота між свої зуби і розгриз хребет. Випускаючи його з писка, махнув головою так сильно, що котя впало аж під дерево, на котрім сиділа стара. Ся одним скоком була на хребті собаки. Медвідь затрусив собою і напасника скинув з себе. Пес на неї і зубами вхопив її за шкіру черева. Дивлячися на се, Варка додавала йому духа:

— Держися, Медведю! Держися, вірний друже. Спасай себе і нас!

Рись вхопився і вцепився зубами в бік собаки. Собака й тепер струсила з себе кота і знов сама кинулася на нього. Кіт втік на дерево і відтам скочив на плечі Медведя. Тепер обоє нерозривно зчепилися з собою і качалися у крови, яка з обох плила обильно. Медвідь знов скинув з себе ворога і вбив свої зуби в його бік. Варка гадала, що бій вже рішився в користь собаки, коли Медвідь сам випустив кота з зубів і більше не рухався. Саме в рішаючій хвили вбив його упливь крови. Варка не годна була з місця рушитися. Навколішках, вплившиу очі в лютого ворога, склала руки до молитви, бо гадала, що вже ніякий ратунок не можливий.

— Псст! Не рухайся. Схили голову! — хтось шепнув зараз за нею.

Схилила голову, сама не знаючи на що, бо й не годна була подумати, що хтось надійшов на поратунок. Аж гук рушниці її на пам'ятання отямив її. Висунувся Капій з ножем в зубах, ставув перед нею і вдивлюючися в звіра, що судорожно пручався пару кроків перед ним, супокійно наряжав вистрілену рушницю. Підвів її і гримнув ще один стріл. Звір вже не рухався.

— Небезпеки вже нема — Капій сказав, набиваючи рушницю ще раз. — Біжу по воду.

Відійшов і по хвили вернувся з водою в шапці. Хлюснув обімлілій Ользі на лице і груди. Вона розплющила очі. Варка хотіла підвести її, але Капій не дав, кажучи:

— Нехай ще хвилю полежить. Я злуплю шкірки.

(Дальше буде).

ЕСПЕРАНТСЬКА „ДЕРЖАВА".

Болгарське місто Рогово подарувало свому клюбові есперантистів остров на Дунаю великий 20 га. Острівець назвали Есперанто. Так то есперантисти мають свою першу державу.

В школі.

На годині „drugiego języka krajowego" читають діти: U-pa-ły ma-my w le-cie.

— „Що се значить по нашому?" — питає учитель.

На цілу клясу встає лиш двох польонистів.

— Ну, скажи, Сметанюк!

— „Упали мама в лісі!"

— „Злє!" — скажи, Мацюняк!

— „Упалив маму в лице" — відрубав певний себе Мацюняк.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

DR. JOHN YATCHEW TALKS ON "PROBLEMS OF MINORITIES IN EUROPE AND UKRAINIA."

Complications Expected Unless Drastic Change Is Undertaken.

Dr. John Yatchew spoke on "The Problem of Minorities in Europe with Special Reference to the Ukrainian Minority in Poland" in room 40 Thursday afternoon. The speaker was introduced by Professor Bertha G. Buell, head of the history department for the summer.

Dr. Yatchew, a member of the summer faculty, teaching European diplomacy, predicts future trouble in Europe, mainly due to injustice done at the peace conference in neglecting the rights of self-determination in respect to various nationalities.

He reviewed the growth of nationalism since the Napoleonic wars and particularly during the past one hundred years. He then considered the political complications which followed the war. Naturally the Great Powers got what they wanted, while the weaker ones were exploited. At the conference boundaries were established in many cases without any regard to ethnographic considerations. The result was protests from various dissatisfied nationalities. Hence, never before has the problem of minorities been as acute. Perhaps the most important problems are those of the German minoriity in Upper Silesia and the Ukrainians in East Galicia.

He briefly sketched the history of the Ukrainians. Her written history beginning in the seventh century, Ukrainia became a comparatively strong nation in the ninth century. The golden Era ended with the reign of Vladimir Monomachus in 1169 when the Moscovites razed the citiy of Kiev to the ground. Then followed the Tartar invasions, the victory of the Khan, the union with Lithuania, relations with Poland and the fateful Treaty of Pereyaslav with the Russians, the treachery of the latter in collaboration with the Poles, the efforts of Mazeppa, Khmelnitzky and the Ukrainian Zaporogian Cossacks and their ultimate defeat. Greater Ukrainia fell under Russian domination, while Eastern Galicia, being under Poland during partition thereof, became a part of Austria and remained such until the World War.

During the war Ukrainia gained temporary independence and concluded a treaty with the central powers at Brest-Litowsk, but owing to Bolshevik revolution the independence was short-lived. It is now one of the republics of the Soviet Union.

In Eastern Galicia the Ukrainians established the "Western Ukrainian Republic," but after several months of Polish-Ukrainian war, the Polish army equipped in France and led by Haller, defeated the Ukrainians. Contrary to the principles of self-determination the Allies at first handed over Galicia to administer it for 25 years but later changed it to a permanent transfer.

By Article 93 of the Treaty of Versailles and by the provisions of the minority treaty the Ukrainians in Poland were to be accorded the freest opportunity of autonomous development, culturally, educationally, etc. However, contrary to all these agreements the Polish government has systematically terrorized the Ukrainian population, especially during the elections, in order to prevent the people from electing their representatives which would constitute a large number out of a six and a half million Ukrainian population. Educational advantages rightfully their due are denied them and attempts are made to Polonize them. The so-called Polish "pacification" army has been guilty of unspeakable crimes committed upon the helpless Ukrainian population.

The matter has assumed international importance. The British government, being one of the signatories to the treaties, felt a direct responsibility herein by virtue thereof. Hence a petition signed by 65 members of the British House of Commons was presented to the League of Nations on behalf of the Ukrainian minorities. The matter was also taken by the Canadian Parliament.

It is hoped that a settlement may be reached by the League of Nations at its sitting in September in order that peace may be maintained. Naturally 40 million Ukrainians in the world, six and a half millions of which live in Galicia, have a legal and a moral right to demand the autonomy guaranteed them by the diplomatic instruments referred to above.

(The Normal College News,
(Published by the Michigan State Normal College)
(Ypsilanti, Mich., Thursday, July 30, 1931).

UKRAINIAN MUSIC OLYMPIAD.

The musical talent for which the Ukrainian section of the Soviet Union is distinguished at home and abroad was in wholesale evidence in the city of Kharkof during the "first all-Ukrainian music olympiad" held there recently directly followinig the celebration of International Labor Day.

Thousands of participants in the festivities, all winners in preliminary contests, dressed in picturesque and traditional costumes, filled the halls and streets. Music reigned supreme, according to accounts in Russian and German newspapers, and even the famous five-year plan had to take second place in the mind of the public for the duration of the olympiad. There was no escape from the melodies, as all over town loud-speakers had been set up at short intervals, so that the "man in the street" was pursued by the festivities wherever he went.

In numerous halls, seating from 100 to 1,500 listeners, contests were under way almost twenty-four hours a day, and the music-loving masses took full advantage of the fact that there was no admission fee. The festival was arranged by the Ukrainian People's Commissariat for Education in cooperation with the Ukrainian Philharmonic Society. A striking feature was the singing by a Red Army chorus, 100 strong.

Describing the affair in considerable detail, in the Berlin Vossische Zeitung, Ernst Hermann Meyer writes:

"For whom are all these choruses from village, shop and office singing? And what du they sing? Their manner of makinig music has grown up with the new clubs of workingmen, with the shops and the farm colectives themselves. It has to do with their own lives and those of their hearers. It is a call for recruiting and training in the common desires and action, in work, in the achievement of the objectives of their labor...

"We find simple little songs alongside detailed historical accounts which are then linked together in oratory style in a sort of 'sound montage.' The spoken chorus plays a big part, and in the midst of the singing we hear slogans loudly shouted by individuals or groups. In the main we hear triumphant labor and revolutionary songs, fairly exuding strength. But now and again we hear an old folksong or a modern Spring song or jesting verses. There are Mussorgsky notes, far-flung bass melodies, breathlessly whipped-up rhythms, sentimental pictures of endless melancholy.

"Unusual were the offerings of the collective instrumental groups. A bandore chorus weaves a strange web of music figures in a G minor chord that persists through the whole piece; then, after a while, there rings out a remarkably broad and deep choir song. The impression is unforgetable. A balalaika orchestra strikes up an inspiring march. But what surprises us greatly is to recognize Beethoven's 'Pastoral' in an air played by a group of locomotive workers, with bandores, band lyres, cymbals and a 'trumpet' three meters long giving the tones of a horn, a kettledrum and a triangle. Right after that we hear the 'Egmont' overture played by a brass band...

"There also were some really representative orchestra concerts within the limits of the olympiad. Nowadays the musical treasures of the past are being transmitted to the masses by radio, concerts, opera and lectures. The possibility of technical development is to be given to the stream of new musical productive powers rising from the lower depths. Therefore, every piece played during this festival was introduced by a talk on its origin and nature and how it should be executed. This is also the case in radio broadcasts.

"Special importance is attached to the national and social composition of the ensembe. Russians, Poles, Jews, Ukrainians and Caucasians are brought together harmoniously in a chorus for joint action. The choruses are mainly arranged for mass effects...

"If we inquire about the composers of the choruses, we hear the names either of workers specializing in music, or of professional composers who nevertheless work in very close relations with the circles of the population for which their music is intended. We also are acquainted with the productions of the latest Russian orchestra composers. In this line there is not much original to note as yet. In spite of the frequently high level of technique, we see that the sources of the real art of modern Russia are not to be looked for in the new concert music. The so-called 'spontaneous' music organizations, with their activity organically linked with real life, are to be regarded as the most important representatives of the new music. And there also are professional choruses and orchestras, among them the famous 'Dumka,' an excellent model chorus."

(The New York Times,
Sunday, August 2, 1931).

ЗАВЧАСНО БИЛИСЯ.

Багатий селянин Бай Тодор із Дренова торгувався саме з торговцем з міста, аж тут його грець (апоплексія) побив. Тихо, без найменшого стону, впав на землю. Помер.

Та зараз виринули перші трудноці. Багатий Тодор мав, що правда, свояків, але не безпосередніх. Як бездітний вдовець, жив уже довгі літа сам один. Кому ж мало припасти велике майно? Зголосилося багато свояків, а кожен з них, самособою, хотів бути головним спадкоємцем. Місцевий піп твердив, що селянин свого часу все своє майно записав на церкву. З причини тих клопотів зі спадщиною позабули навіть справити домовину. А небіщик лежав на смертній постелі, ждав на похорон.

Вкінці третього дня по смерти селянина зібралися свояки та приятелі у хаті біля небіщика. Почався похоронний обряд. Довкола мерця світилися свічки, люди стояли набожно та слухали похоронної відправи. Потім священик торкнувся справи спадщини і знову пригадав, що лише церква має право до цілого покійникового майна. Тут тихе похоронне свято перемінилося в завзяту бійку. І хто зна, як була би скінчилася та бійка, коли б тепер не сталося щось надзвичайного.

Серед тієї бійки почувся наче свист, засвічені свічки попадали й озвався низький басовий голос:

— До чорта, що тут діється?!

Ті, що завели були бійку, з переляку стихли, один на одного глянув і з криком стали втікати з хати. Мерлець сидів, випрямившись на смертній постелі, та кричав із усіх сил. Всі вже готовилися похоронити його, а він був лише в летаргу, з якого оце пробудився. А добрі свояки завчасно побилися!

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВЕСТБУРИ, Л. АЙ., Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в суботу, 8 серпня, в годині 8-мій ввечір, в домі Теодора Агреста. Проситься всіх членів прибути, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, щоби не наражуватися на суспендовання. — Теодор Агрест, секретар.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 14 повідомляє своїх всіх членів, що піврічні збори тов. Буковина відбудуться в суботу, 8 серпня, в годині 8-ій ввечір, в Роб. Домі, 17 Іст 3-та улиця. Обовязком кождого члена бути на цих зборах, бо неявившийся з байдужности член буде караний на підставі статута 50 ц. Кождий член повинен привести одного нового члена до Укр. Народного Союза і т-ва Буковина. — М. Т. Паламарюк.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома члена Тов. Єдність, від. 163, що місячні збори відбудуться в неділю, 9 серпня, в годині 1-ій пополудни, в домі Укр. Амер. Горожан, 847 Н. Франклін ул. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих напоминається, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — А. Дуда, предс.; А. Гнойський, кас.; Мих. Паранич, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться у вівторок, 11 серпня, в годині 7.30 ввечір, в гали церковній, де звичайно. Проситься всіх членів явитись на означений час, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься не бути байдужними і легковажними з розметом, а прийти і вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Дальше уряд Товариства просить всіх членів о щиру працю, о скільки можности старатися приєднувати і вписувати нових членів і дітей до Товариства і У. Н. Союза без вступу. Товариші, много з нас стоїть в Тов. і У. Н. Союзі, але дітей ще не вписали. Тож хто ще дітей не вписав, проситься вписати, бо діти це наша будучність. — Н. Сорохтей, предс.; Д. Сподарік, секр.; Т. Рудий, кас.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

Б. Дністрянський.

ДАВНЕ МИНУЛЕ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА ОСТАННЯ СПРОБА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

(7)

Ця особлива соціяльна структура, політичний устрій та дуже низький рівень культури поміж російським населенням, навіть у порівнанні з українською нацією, довший час уможливлювали панування деспотичного режіму за допомогою мілітарної сили та жандармерії, поліції та „охрани", а також за підтримкою морального авторитету, як залежна від держави „православна церква". І поки ці підпори були непорушними, величезна бюрократична машина автоматично працювала, керуючи державою з 150 ріжними народами, з населенням у 170 мільонів та на просторі одної шестої земної кулі.

Правда, нераз на ґрунті такої клясової та деспотичної системи панування вибухали в Росії за останні 300 років ріжні бунти, заворушення та революційні заверюхи: соціяльно-політична революція на початку XVII. ст., бунти Разіна та Пугачова у XVIII. ст., виступ декабристів та терористична акція народовольців у XIX. ст., нарешті перша російська революція 1905 р. Але у боротьбі супроти бунту незорганізованих та темних народніх мас, як також проти революційних виступів невеликих груп завзятих революціонерів, деспотичний режим все мав досить сили і отримував перемогу. Проте невдачі у міжнародній імперіялістичній політиці, а головно ріжні війни (напр. кримська, японська та особливо остання европейська) ясно показували, що цей кольос був у середині хорий. Колись теж могутня турецька держава внаслідок майже тихсамих причин та аналогічної політики на протязі XIX ст. поволі перестала бути великою державою і нині намагається відротитися, вже як національна република з якимибудь 12—13 міл. населення. Отже спроба европеізації, без належної зміни політичного ладу, без широкої освіти народних мас та без певних соціяльних реформ зробили Росію хронічно хорою державою, і через те не могла вона успішно виступати у міжнародній боротьбі з націями більш розвиненими, з державами ліпше зорганізованими (диви: С. Вітте „Воспоминанія" т. I).

Себто хоч за останні десятиліття промисловий капітал, безупинно розвиваючись, все поширювався і витворював модерну буржуазну верству та пролетаріят, російська буржуазія була незорганізована і не грала ніякої політичної ролі, бо московський уряд цього не дозволяв, протегуючи та підтримуючи традиційно клясу дідичів-феодалів. Таксамо і російське робітництво було позбавлене леґальних форм для своєї клясової орґанізації та не мало можливости „законним шляхом" обороняти свої соціяльні інтереси. Таким робом деспотичний режим своєю політикою спряв не ліберальним політичним напрямам, але соціялістичним та революційним, які за останні роки поволі й захопили в свої руки вплив над селянами та робітниками, що було й виявилося досить ясно вже підчас першої революції у 1905 р.

Якраз тому більшість російської інтелігенції захоплювалася ріжними крайніми модерними гаслами та у великій своїй частині співчувала революційно-соціялістичному напрямкові, а не ліберально-конституційному. Але особливо хорим місцем цілої соціяльно-політичної системи була земельна проблема. Московська влада це зрозуміла підчас аграрних розрухів 1905—1906 р. і за часів Столипіна намагалася витворити на селі прихильну для себе селянську верству шляхом певної аграрної політики. Але було вже запізно.

Отже селяне і робітники, інтелігенція та буржуазія, а таксамо навіть значна частина російських ліберальних дідичів були проти деспотичного режиму і бажали ріжних реформ. Нічого й казати, що всі пригноблені народи, як з причин соціяльно-економічних взагалі, так особливо на ґрунті національно-політичної неволі, були цілком проти старого царського ладу та вимагали дуже радикальних змін, що яскраво й виявилося було вже підчас першої революції (диви: Л. Троцький „Русская революція, 1905 год).

Але деспотичний уряд мало рахувався з цими вимогами населення і не бажав іти їм на зустріч. Навіть здобутки революції 1905—1906 р. він у значній мірі зліквідував у роки реакції, бо мав ще тоді значну силу й підпору в армії, поліції та бюрократії. Та ось вибухає европейська війна, у якій Росія, відстала культурно та економічно, почала терпіти одну невдачу за другою. Патріотизм, що на початку війни опанував був буржуазію та ліберальну інтелігенцію, а у деякій мірі і певні соціялістичні групи, почав зменшуватися та занікати. Щоденні турботи та злидні все зростають. Бюрократична машина перестала справлятися зі складними завданнями воєнного часу. Громадянство починає домагатися ріжних змін, щоб краще провадити війну. Міста та земства стали відогравати все більшу ролю. Буржуазія домагається активної участи в обороні держави і во імя національних та клясових інтересів вимагає певних змін, щоб таким чином збільшити свою політичну ролю в державі.

Проте безуспішна війна затягується, а людність поволі перестає вірити в перемогу. Селяне у військовому зодягу не бажають далі воювати, не розуміючи, задля чого їм треба проливати свою кров, а робітники та радикальна інтелігенція тільки й вичікують, щоб в відповідну хвилину розпочати повстання. І справді у Петербурзі через недостачу хліба почалися при кінці лютого 1917 р. невеликі розрухи, які у два перші дні ще можна було збройною силою зліквідувати, але її вже не було, бо війна розхитала колишню підпору деспотичного режиму і місцевий гарнізон не був уже на сторожі уряду, а поліція сама була безсильна справитися з повстанцями, бо взагалі все населення станули на стороні революції та проти старого режиму.

Здеморалізована царська влада втрачує ґрунт під ногами і не знає, що робити. А ця деморалізація стала дуже великою, бо навіть значна частина князів та аристократії, як також бюрократії, була проти тої „распутінської" системи, яка все більше закорінялася в країні. І от в результаті цього повстання влада переходить до Державної Думи, яка негайно сформувала новий, так званий „тимчасовий" уряд, а армія та вся країна признали його з великим ентузіязмом. Проте ліберальна буржуазія, в якої руки перейшла влада, прогавила час, коли можна було ще міцно прибрати мілітарну силу до своїх рук і встановити в Росії ліберальний монархічний чи републиканський лад.

Через два місяці після початку революції по всій країні вже зорганізувались совіти робітничих, салдатських та селянських депутатів, які фактично почали захоплювати владу у свої руки. Характеристично, що ці совіти були цілком в руках соціялістичних партій, і таким робом за ввесь період революції аж до большевицького перевороту в Росії була не одна, а дві влади, одна ліберально-демократична, що спиралась на буржуазію та уміркованy інтелігенцію, на старі земства та міські думи, а друга революційна совітсько-соціялістична влада робітників та селян, в якої руках була і мілітарна сила. Поки армія ще знаходилася на фронті, вичікуючи мира, то коаліція обох влад сяк-так трималася, хоч нераз приходило до всяких конфліктів та кріз „тимчасового" уряду.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЩЕ ПРО МИЛВИЛ, Н. ДЖ.

В ч. 177 „Свободи", предсідник Нар. Дому, п. М. Ключка, справив мій допис з дня 13. липня ч. 160 с. р. Хто тільки читав мій допис і спростовання пана предсідника, той бачить, що шановний предсідник мій допис не зовсім зрозумів, не хотів зрозуміти, або зрозумів мильно. Я не руководився особистістю й вузкоглядністю в моїх вражіннях з Милвил, бо ближчих ані дальших в мене там нема, а всі громадяни рівні й рідні по національности.

Шановний предсідник М. Ключка на кождім місці пише: „неправдою є то а то", а це тільки тому певно, що я не згадав поіменно предсідника Народного Дому. Дуже жалую, що шан. предсідник не був присутнім на зборах, що відбулись там в моїй присутности в ціли піднесення громади, а тоді й його імя я був би згадав, як в дійсности одного з передових громадян. Тоді справа малаcяб інакше й мої вражіння булиб правдиві. Я відвідав милвилську кольонію всю не за один, а за два дні: 4. і 5. липня. Був в обох церквах, в Народнім Домі й всюди. Писав те, що бачив, а не те, що хтось мені говорив. Я навіть над міру агітував, що ми в те, які там є церкви. Я справу розбирав безпартійно, обосторонно зі сторони національної. Загально про кольонію я писав похвально, а навіть надміру агітував, що ми повинні там оселюватися, без ріжниці, в кого би цю землю не купити. Я знаю, що пан Матолич, чи інший Українець чейже не бажає зла своїм землякам. Мої вирази були ось такі: **„Земля хоч пісковата, зате урожайна й легка під управу, залежно від того, хто де її купив і хто не дався натягнути та не купив корчів з пнями"**. — А далі мої вирази: **„Хоч тепер там ще напів-дико і не так привітно, за те збігом часу дітям і внукам тих, що там поселилися, заживеться щасливо"**.

Чи по думці пана Ключки це образа громади? Чи це напад на когось? Тут мова про землю, а не про людей — громаду. Я писав, що: **нема одностійности в громаді й це ще раз підтверджую.** Бо от сам пан предсідник є головою тільки Народного Дому, а є там preцінь 2 церкви з урядами, Просвіта, Січ й інше. Всі ці гуртки не злучені в одноцільну громаду на взір одного українського села з одною радою громадською й війтом на чолі. Коли я там був, то обі церкви були порожні, мимо того, що була неділя. Я не вважаю, що церква функціонує тоді, коли приїде піп раз на місяць, візьме 25 долярів за молебень і відіде, а тоді, — коли при церкві є релігійне й національне життя в користь підйому громади. Що в Народнім Домі ведеться зимою школа й представлення, за це честь і слава пану Романюкови, що хоч він трудиться завзято. Про це я не був поінформований ані не бачив п. Романюка на зборах, щоб був про нього згадав. Є там „Просвіта". Славно! Та не в назві діло, а в тім, яка там просвіта? Чи є книжки і часописи? І це мало, ще школа ведеться тільки зимою. Там є більш 100 дітей, не говорячи про доростаючу молодь. І де вона знайде свій культ? Балі є добра річ на долярові приходи, але з них молодь ще не скористає, а часом і здеморалізовується, тим більше без освітленої місцевости, де булаб бачність над молоддю.

Я бачив милвилську громаду як одно село, без одної керми, а цего мені ніхто не заперечить, тим більше п. Ключка. Доки громада жиє одинцем, чи кермують нею поодинокі гуртки — доти вона не піднесеться. Ціль мого допису була якраз це доказати. Інформацій я не брав від ніяких агентів ані тих, що живуть за користями, бо сам я їх не шукав. Нікого не величав ані не ображував. Бажанням моїм булоб, щоб милвилська громада злучилася в одну цілість. Ось такі мої заключення щодо милвилської української громади.

Степан Мусійчук,
Честер, Па.

ТАЙНА КРИНИЦІ.

В Банаті, в одній швабській громаді, що тепер належить до Румунії, приключилася оця пригода. Шабського робітника наймили там, щоби викопав криницю. За один день він викопав був уже дуже багато, аж нараз земля запалася й засипала всю його працю. Мусів би робити цю роботу наново — одначе без заплати. Та це йому не хотілося. Тому біля криниці поклав свої причандали, біля них сніданок, палицю застромив у землю, на неї повісив сурдут і капелюх... і пішов до коршми. Небаром прийшло кількох селян, а коли це все побачили, подумали, що земля засипала того швабського робітника. Взялися його відкопувати, аж піт стікав з них. Викопали землю, одначе не знайшли там засипаного робітника. Бо він сидів собі тимчасом у коршмі та приглядався відтам, як вони працювали. А як вони скінчили роботу, той робітник вийшов із коршми та щиро спитав їх, що це сталося. Та він не був такий лихий і попросив їх тепер до коршми на скляночку молодого вина...

Аркадій Аверченко.

ВЛОМНИК.

Іван святкував величаво двацять пяті роковини своєї злодійської діяльности в шинку (салуні) „Під Круком". Дніло вже, коли ситий слави й алькоголю кинув товаришів, щоби пійти додому. Дорога його вела малолюдним передмістям. Зацікавила Івана невеличка, самітна вілля.

Хто зна — думав собі Іван — може дасться щось зробити — вже, щоправда, дніє — та хто зна — треба видушити шибу — та може на вікні стоять цвіти й попадають — а я впакуюся непотрібно.

Коли так роздумував, витиснув шибу, одним скоком знайшовся в кімнаті та помаленьки посувався в темряві далі.

— Хай це чорт побере... зашпотався об щось мягкого, великого та впав як довгий і за собою потягнув крісло, що з тріскотом упало на долівку.

В цюж мить показався в дверях сусідньої кімнати мущина з лямпою в руці. Її світло немилосердно освітило злодія, що безрадно лежав на долівці. Іван наче пружина зірвався з землі та найкоротшою дорогою старався дістатись до вікна. Та штука не вдалася зовсім. Тамтой з лямпою загородив йому дорогу, замкнув вікно та спокійно спитав:

— Ти дуже злякався?

— Певно — промимрив сердито Іван.

— Тож то ти нервовий — господаря дому нема дома!

— Що? нема? а хтож ви?...

— Вгадай.

Іван розглядався довкола — все порозкидане — на-пів поковані скрині. Іван видивився на незнакомого, що сміявся здорово.

— Також злодій? А дивітьно! Треба признати, що маєш богато роботи. І ти сам один?

— Так. Я все так роблю.

— Якжеж ти дістався сюди?

— Дверми. Маю доробленi ключі.

— А як господар вернеться?

— Не вернеться, хіба аж рано. Грає в клюбі. Можемо спокійно пакувати — в шестій заберуть усе.

— Заберуть?

— Так. Автами — приїдуть два авта. Бачиш, я модний злодій та працюю по специяльній системі. Все обдумане та передбачене. Ви злодії старої дати не маете фантазії й розмаху — найменша дурниця, яканебудь дрібниця може вас погубити! Ви нічого не передбачуете, а при цьому уявляете собі, що ви мистці...

Іван вирячив очі на незнакомого.

— Може би я помагав тобі?

— Добре. Ціле мешкання мушу випорожнити до найменшої річи.

— А то добре. Направду, все виносиш?!

— Не говори стільки, лише працюй!

Іван звивався наче муха в окропі — пакував без відпочинку та дивився спід лоба. А незнакомий розсівся на канапі та спокійно курив папіроску.

Коло шестої години заїхали два тягарові авта й кількох людей. Іван упадав зі змучення, та помагав усе виносити. Коли вже все навантажили, незнакомий каже до Івана:

— Вже можеш іти!

— Якто? А моя пайка?

— Дурню — я господар того мешкання — перепроваджуюся саме, та забув замовити помічника. Ти прийшов у саму пору, бо інакше я сам мусів був би пакувати. Якж казав тобі, що ви злодії не маєте фантазії! Ось на, маєш карбованця за поміч — бодай раз у житті чесно заробив ти його. А тепер забирайся та дякуй Богові, що не кличу поліції!

Годі й уявити собі, який сердитий був Іван. У пястуку, сильно затисненому, держав чесно заробленого карбованця, що палив його наче вогонь. Коли переходив мостом, кинув карбованця з усієї сили в воду ще й сплюнув за ним завзято. Іванів ювілей справді закінчився сумно.

ПОМИЛУВАЛИ НА 101 ЛІТ ТЮРМИ.

Англійська журналістка Місс Дафна Мартін Горст, це перша жінка, якій пощастило відвідати славну стару тюрму у Смирні (Туреччина, Мала Азія). На кождому будинку зазначені літа найбільшої кари, яку там мусять відсиджувати засуджені. Число літ зростає дуже скоро, коли переходити від одного понурого будинку до другого. Останній будинок називається 101-літньою тюрмою. У тій тюрмі сидить двох вязнів, з яких кожен засуджений на кару вязниці по 101 літ. На замітку журналістки, що чейже далеко простіше булоб засудити тих людей на досмертну кару, заступник турецької справедливости відповів, що годі зірвати з давньою традицією, яка приписує стільки літ кари. Один з вязнів, Алі Ефе, має щойно 25 літ. Це високий, стрункий юнак, у військовім однострої, який йому позволили носити в тюрмі. Алі Ефе, славний опришок і боровся навіть проти Мустафи Кемаля Паші (диктатора Туреччини). Його засудили на смерть, а потім помилували на кару 101-літньої тюрми. Тюрма дуже страшна, хочби лише тому, що дуже брудна. В турецьких вязницях деяким т. зв. почесним вязням дозволено носити однострої, який носили в свому цивільному житті. І так є у смирненській тюрмі: попри вязня в пишному ґенеральському однострої, вязень в однострої кондуктора спальних ваґонів.

ТАРЗАНІВ СИН.

(5)

Учитель молодого лорда Ґрейстока рішився знову потурбувати лейді Ґрейсток у справі її сина. „Джек є виїмково інтелігентна дитина", говорив він, „але він не цікавиться тим, що я стараюся навчити його. Його цікавить лише життя дикунів, ріжних диких звірів тощо. Він найбільше захоплюється читанням книжок про африканське життя в джунґлях". Лейді Ґрейсток нервово відповіла: „Ви мусите це змінити в нього".

„Ви знаете мое бажання", говорила лейді Ґрейсток, "і зробіть так, щоб хлопець почав ненавидіти те дикунське життя, яким він тепер захоплюється". „Я стараюся все це робити, та хлопець не піддається мені", відповів учитель. „Ваш син і фізично надзвичайно сильний". У цей час вони почули сильний крик хлопця, що бавився в саді. Він перестрибував там з дерева на дерево, розгойдуючись на гилках дерев.

Кімната, в якій стояла лейді Ґрейсток з учителем Муром, знаходилася на другому поверсі. Перед вікнами її росло велике дерево з широко розкиненим гиллям. Не встигла лейді Ґрейсток й опамятався, як, розгойдавшись на одній гильці, у вікно влетів її син Джек. Веселий хлопець радісно вигукував: „Стережіться! До вас летить дикун з островів Борнео!" Учитель стояв на смерть переляканий таким вибриком свого учня.

Лейді Ґрейсток з досади закусила губи й з сумом дивилася на свого хлопця, в якого прокидаються дикі інстинкти її мужа. „Мамо — весело говорив до неї Джек — у водевилі показують дивну малпу Аякса. Я хочу конче побачити її". Мати відповіла: „Ми мусимо спитати твого батька". З цими словами вона пішла в другу кімнату до свого мужа. „Джек хоче бачити малпу Аякса", говорила вона, роблючи мужеви знаки, щоб він не дозволив на це.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".